

Enerpresse sajtóvita: a DESERTEC-projekt

Az Enerpresse (Groupe Moniteur) által szervezett vitafórum témája az Észak-Afrikába tervezett fotovoltaiikus megaprojekt volt. Emmanuel Eutier ([Bearing Point](#)) vitaindítójában abból indult ki, hogy a Földközi-tenger északi és déli partvidékeinek eltérő gazdasági és társadalmi fejlettsége és igényei ellenére – vagy éppen ezzel együtt – együtt vannak azok a szükséges föltételek, amik megfelelően alátámasztják a projekt életképességét. Elméletben a sivatagi területek 0,3%-a elegendő felületet adna arra, hogy a dél-európai és észak-afrikai térség növekvő energia-igényét kielégítse, és az ezt megvalósító projekthez a szükséges technikai föltételek nagy része már most adott. A projekttel kapcsolatos tanulmányok hét alapvető föltétel együttállását tartják szükségesnek ahhoz, hogy a terv megvalósulhasson:

- megfelelő jogszabályi környezet északon és délen a szükséges harmonizációkkal, ideértve a különböző országok fiskális politikájának közelítését és a technikai előírások, szabványok egységesítését,
- az észak-dél együttműködés „újragondolása” annak érdekében, hogy egy kölcsönösen előnyös, hosszú távú és fenntartható kooperáció valósulhasson meg (azaz túl kell lépni a holnap érdekében a múlt terhes örökségén, példát kell venni a kínai-nyugat együttműködésből),
- létre kell hozni az érdemi európai zöld energia-piacot, ebbe szervesen integrálva a nem EU-s észak-afrikai zöld energia-beszállítókat,
- a szükséges technológiai fejlesztések és energetikai innováció folytatása, erősítése, ezen belül az eddigieknél nagyobb hangsúlyt fektetve a termoszoláris technológiákra és a start-up cégek támogatására,
- a természeti erőforrások összességének figyelembe vétele, különös tekintettel a vízre valamint a régióban részben a vízzel és annak hiányával összefüggésben előforduló időjárási szélsőségekre (homokviharak), érdemes inspirációt meríteni az Ouarzazata-projektből
- a [DESERTEC-projekt](#) hosszú távú gazdaságosságának biztosítása minden befektető számára (a belső megtérülési rátát 15%-ra becsülik) figyelembe véve, hogy ez nagyban függ az egyes érintett államok támogatási politikájától,
- a projekt teljes időtartamára biztosítani a szükséges pénzügyi háttérrel, mégpedig elsősorban a public-private együttműködésre alapozva.

Amennyiben a föntiek megvalósulnak, ideális esetben Észak-Afrika a jövőben kulcsszerepet tölthet be nemcsak a régió, hanem Európa és a szubszaharai Afrika országainak energia-ellátásában.

Philippe Lorec (környezetvédelmi tárca energetikai és klímaügyi főigazgatósága, [DGEC](#)) szerint a projekttel kapcsolatos legnagyobb kérdés, hogy a jelenleg nagyon gyors tempóban változó világban sikerül-e a megbízható pénzügyi alapokat és a hosszú távú fenntarthatóságot, életképességet biztosító gazdaság- és pénzügy-politikai háttérrel megteremteni, valamint milyen (geo)politikai kockázatokkal kell a térségben számolni? Amennyiben a projekt megvalósul és a helyi szükségletek kielégítése mellett az uniós energiapiacra is szállíthat áramot, az hosszú távon mindenképpen erősítheti és jó irányba mozdíthatja el az észak-dél együttműködést. A technológiai háttér folyamatosan bővül és fejlődik, ezzel párhuzamosan most is vannak olyan rés piacok, ahol a jelenlegi technológiákkal is rentábilisan ki lehet a szükségleteket elégíteni, és nincs szükség komolyabb (és költséges) áramtárolási infrastruktúra kialakítására sem, így a Desertec semmiképpen sem számít utópikusnak. Ezzel együtt szerinte a megtermelt áram döntő részét **helyben** kell értékesíteni, fölhasználni, az Európába irányuló szállításnak marginálisnak és csupán a projekt jövedelmezőségét javítónak kell lennie. Mustapha Kamal Faid (SPTEC Oil & Gas Etudes et Conseil elnöke) szerint a

projekt egyéb kérdéseket is fölvet, mégpedig elsősorban a vízhasználattal és a környezetvédelemmel kapcsolatosan, elsősorban azért, mivel a térségben már most gyakorlatilag nincsenek szabad vízkészletek. Ami rögtön „adja” annak lehetőségét is, hogy a megtermelt energia egy részével tengervíz-sótalanítást végezzenek. Továbbá a már létező és a jelenleg még fejlesztési fázisban lévő technológiák egyre újabb és újabb lehetőségeket jelentenek Észak-Afrika országainak (is), ugyanakkor megkerülhetetlen a kérdés, mi lesz a kőolaj-korszak után, tekintettel arra, hogy ezeknek az országoknak a gazdasága és a társadalma jelen pillanatban nagy mértékben a kőolaj-exportra támaszkodik?

Lyon Nahmani (finanszírozási szakértő) szerint a Desertec-projekthez szükséges pénzügyi háttér nemzetközi szinten is nagyon jelentősnek számít, szerinte a finanszírozásnak hasonlóan kell megvalósulni, mint a [SHAMS projektnek](#) Abu Dhabi-ban annak figyelembe vételével, hogy a Shams-szel ellentétben itt nagyon sok önálló alprojektről kell beszélni. Az egésznek akkor van értelme, ha biztosított a hosszú távon is stabil pénzügyi (támogatások, áramvásárlás) háttér és jogszabályi környezet, valamint rendelkezésre áll a projekt „lelkét” jelentő hatékony technológia. A legfontosabb azonban az, hogy a projekt megvalósításának és működtetésének tervezett 20-50 éves időtartama alatt biztosítható legyen nem csak a stabil és kiszámítható jogszabályi környezet, hanem adott legyen az ezt lehetővé tevő stabil politikai környezet is, ami az „arab tavasz” eseményeinek ismeretében valós kockázati tényezőt jelent. Jean Christophe ([Deutsche Pfandbrief Bank](#)) véleménye szerint a ppp-konstrukció valós alternatívát jelenthet az építés és a működtetés terén egyaránt, attól függetlenül, hogy egy kifejezetten összetett és hosszú távú megtérülést föltételező projektről van szó. Ezzel együtt ő is aláírta, a sikerhez elengedhetetlen a stabil és kiszámítható jogszabályi keret, ami állandónak tekinthető a projekt teljes időtartamára. Szükséges továbbá a public és a privé számára egyaránt stabil és kiszámítható nyereséget termelő működés és a megvalósításhoz szükséges pénzügyi alap. Az életképesség föltételeit mindenekelőtt a költségvetési/állami szféra tudja biztosítani azzal, hogy megadja a hosszú távon stabil jogszabályi háttérrel és az első években biztosítja az áram támogatott áron történő fölvásárlását, ami megadja a szükséges „kezdeti lendületet”. A jelenlegi bizonytalan gazdasági és pénzügyi helyzetben, ami gyakorlatilag az egész világgazdaságot érinti, a hagyományos európai nagy bankok mellett minden korábbnál jobban kell támaszkodni a nagy nemzetközi pénzügyi alapokra és főként az észak-afrikai térség gazdasági fejlesztésében érdekelt arab állami és magán-bankokra. Törekedni kell továbbá a kockázat ésszerű megosztására, ami egy 400 milliárd euró összköltségű projekt esetében több mint érhető.

A hallgatóság részéről most is fölmerül – hasonlóan az Enerpresse által október 11-én szervezett sajtóreggelihez – a spanyol és más dél-európai napenergia-projektek kérdése, amik a megvalósíthatóság és áramszállítás szempontjából egyaránt logikusabbnak tűnnek. Akkor elhangzott, hogy nem kell minden áron Észak-Afrikában megtermeltetni azt a fotovoltaikus áramot, amit Európában akarnak értékesíteni - elég Andalúziában beruházni, ahol szintén elegendő mennyiségű a napsütés és van hely is a berendezések telepítéséhez, a marokkói projektek termelését pedig fölveszi a rendkívül dinamikus fejlődő helyi piac is. Így nem kell horribilis költséggel kiépíteni a Marokkó-Spanyolország nagy kapacitású összeköttetést sem, ami minden bizonnyal megdrágítaná az áramot – a spanyol és francia oldal között viszont ez jelenleg is megvan, így a spanyol fotovoltaikus áram elviekben akadály és többletköltség nélkül exportálható észak felé. A dél-spanyolországi hálózat jelenleg egyébként is időszakosan túlterhelt a már meglévő, nagyszámú napelem-park miatt, így a viszonylagos technikai fejletlensége miatt képtelen lenne áteresztetni észak felé a Marokkó felől érkező áramot. Az akkor és most elhangzottak valójában nincsenek ellentmondásban egymással, ugyanakkor az egyik hallgató részéről fölmerült az a kérdés, a Desertec mögött

álló jelentős német támogatás nincs-e összefüggésben azzal, hogy Németországban belátható időn belül leállnak a még működő atomreaktorok is?

Somogyi Norbert mezőgazdasági és Tét-attasé, Párizs